

Όταν το χαρτί γεννιάει «απογόνους»

ΧΑΡΤΗΣ 38 {ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2022}

{Βιβλία} Κείμενα

της Κατερίνας Δασκαλάκη

{5 Λεπτά}

38

ΟΣ 2022

Όν του πεπερασμένου, έμφοβο, το μόνο που γεννιέται με την επίγνωση του θανάτου του, ο άνθρωπος παλεύει με την δωρεά μιας γνώσης που του δόθηκε-και-δεν-του-δόθηκε και θέλει απογόνους, σε μια απέλπιδα προσπάθεια να υπάρξει πέρα από το αμετάκλητο όριο που του θέτει ο Χρόνος. Ίσως γι' αυτό τα παιδιά, οι «απόγονοι», να παίρνουν τόσο μυθικές σχεδόν διαστάσεις στην ανθρώπινη συνείδηση, ως «προορισμός», «αποστολή», «εκπλήρωση» και άλλα πολλά σχετικά και μάλλον πομπώδη. Απόγονοι με σάρκα και οστά, κατ' εικόνα αν όχι πάντοτε και καθ' ομοίωση, αναλαμβάνουν στην συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων τον άχθος του να δικαιώσουν θαμπές και άχρωμες ζωές, επαναλαμβάνοντας συχνά με την σειρά τους τον ίδιο θαμπό και άχρωμο κύκλο. Επειδή έτσι κυλάει ο κόσμος κι επειδή είναι και αυτή μια νομοτέλεια στη διαδρομή του ανθρώπου.

Μήπως, όμως, η «γένεση» μπορεί να λάβει και άλλες μορφές; Σίγουρα. Και δεν πρόκειται για τη διατύπωση κάποιας πρωτότυπης σκέψης. Αντί για γένεση, αντί για την καθεαυτο τεκνοποιία δηλαδή, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για δημιουργία, με την ευρύτατη έννοια της λέξης. Για «ποίηση», με το πρωταρχικό, το βαρύ νόημά της: ποιώ, δημιουργώ, φτιάχνω, παραδίδω έργο: ποιητικό έργο επί του προκειμένου. Ο Γιώργος Δουατζής, που πάρα πολλά χρόνια τώρα, χαμηλότονα, με σεμνότητα, χωρίς κραυγές, δηλώνει την παρουσία του στα γράμματα με ένα πλούσιο ποιητικό και πολυσχιδές συγγραφικό έργο, επιχειρεί, με την τελευταία του ποιητική συλλογή, να δώσει ακριβώς την δική του απάντηση στο παραπάνω ερώτημα της «συνέχειας», το οποίο στην πραγματικότητα δεν είναι άλλο από το αγωνιώδες ερώτημα της όποιας – ανέφικτης έτσι κι αλλιώς – αθανασίας.

Χάρτινοι απόγονοι, είναι οι δικοί του, όπως το δηλώνει με σαφήνεια, άλλωστε, και ο τίτλος της συλλογής (90 σελίδες, Εκδόσεις «Στίξις», 2021), προδιαθέτοντας έτσι τον αναγνώστη ως προς τις προθέσεις του ποιητή, προτού καλά-καλά ανοίξει το βιβλίο. Τον προδιαθέτει θέτοντάς του μάλιστα εξαρχής κι ένα παραπάνω ερώτημα: είναι οι «σάρκιννοι» ή οι «χάρτινοι» απόγονοι εκείνοι που ρίχνονται καλύτερα στον – πεπερασμένο και αυτόν – αγώνα για μια όποια – εφικτή ή ανέφικτη – «αθανασία»; Οι συνήθως πενιχρές έως ανύπαρκτες γνώσεις μας για τους φυσικούς απογόνους καλλιτεχνών, συγγραφέων, διανοητών, επιστημόνων και τα λοιπά, σε σχέση με τις γνώσεις μας για το έργο τους, δίνουν ίσως την απάντηση. Εδώ ο ποιητής, στην ώριμη πλέον ηλικία, αναγνωρίζει στο «χαρτί», στο τυπωμένο χαρτί, να εξηγούμεθα, αυτό που αιώνες τώρα γνωρίζουμε και αναγνωρίζουμε τον «απόγονο» που τον δικαιώνει: το σημάδι που με ιδρώτα και αίμα παραδίδει στο μέλλον. Χωρίς αυταπάτες, ακόμη κι όταν δηλώνει ότι κυνηγάει το ανέφικτο για να το κάνει εφικτό:

[...]

*νήπιο αναλφάβητο
μπρος στην πληθώρα όσων έχουν γραφτεί
κι όσων δεν γράφτηκαν ακόμα
αμετανόητος, φέρελπις, διψασμένος
ως κυνηγός του ανέφικτου
για να το κάνω εφικτό.*

Ο ποιητής Γιώργος Δουατζής έχει αγγίξει πια ένα επίπεδο ωριμότητας που του επιτρέπει να καλλιεργεί ένα καθαρά προσωπικό ύφος, με τεράστια εκφραστική άνεση και γλωσσική συνέπεια. Μας δίνει έτσι, Ποίηση που κι όταν ακόμη μιλάει με το «εγώ» εννοεί το σύνολο, το κοινωνικό σύνολο και τα διαχρονικά του πάθη με τα οποία το «εγώ» του ποιητή αγωνιά και συμπορεύεται:

*Ευγνώμων που ευτύχησα
έστω στιγμές ελάχιστες
ωστόσο ικανές να συντηρούν
αίσθημα άδολης αγάπης
τροφής πολύτιμης για τις ποιητικές διαδρομές.*

Ή ακόμη:

*Με καταδεικνύουν ως κακόφωνο
παρότι χαμηλόφωνα μιλώ, σκέφτομαι
αρθρώνω αγκάθια αιχμηρά
όπως αγάπη, συμπόνια, ελπίδα.*

Θα ήταν λάθος, λοιπόν, να αντιμετωπίσει κανείς αυτήν την θαρραλέα ποίηση που τολμάει να κοιτάζει τη ζωή, και κυρίως τον μέγα Χρόνο, στα μάτια, σαν μια ποίηση απαισιόδοξη και μοιρολατρική. Είναι ακριβώς το αντίθετο. Ο άντρας που διανύει την ώριμη ηλικία ιχνηλατώντας την εναπομένουσα, συντετηγμένη, διαδρομή ξέρει να αναγνωρίζει το φως που μπαίνει από το παράθυρο και να λούζεται στη θέρμη του, με τον ενθουσιασμό ενός εφίβου που «η αληθινή αγάπη» τού «αποκαλύπτει» ότι δεν ζούσε έως να την βρει:

*Και πάλευε ολόκληρες δεκαετίες
για να' χει ακόμα συντροφιά
αλώβητα τα δύο εφηβικά αθώα μάτια του
σαν φτάσει απρόσμενα και πάλι
το τελευταίο ρόδισμα της αυγής
της μίας και μοναδικής ζωής του.*

Το τελευταίο ποίημα της συλλογής τιτλοφορείται «Οι ευχές μου». Είναι κάτι σαν παρακαταθήκη. Θα μπορούσε μάλιστα κανείς να πει – συνειρμικά – ότι παραπέμπει κάπως και σε εκείνο το Αν..., το ξεχασμένο πια του Κίπλινγκ, αν και... εδώ οι ευχές δεν είναι ακριβώς «ηρωικές» αλλά βαθιά συναισθητικές και ανθρώπινες. Τόσο μεστές και πυκνές, που θα τις αδικούσε κανείς αν παρέθετε κάποιες επιλεκτικά και αυθαίρετα. Ανήκουν στο ακέραιο στον αναγνώστη της συλλογής. Θα ήταν εντούτοις λάθος αν την θεωρούσε κανείς ως λέξεις καταληκτικές. Ο Γιώργος Δουατζής, στον οποίο οφείλονται επιπλέον τόσο το εξώφυλλο όσο και οι πίνακες που κοσμούν το βιβλίο, είναι ένας ακάματος εργάτης της γραφίδας κι είναι βέβαιο ότι έχει πολλούς ακόμη «χάρτινους απογόνους» στα σκαριά.